

Contactpersoon: Peter de Jong, p.dejong@natuurenmilieu.nl

Betreft: consultatie “Tijdelijke regels inzake de instelling van een Klimaatfonds met een looptijd van 2024 tot en met 2030”

Utrecht, 19 mei 2022

Natuur & Milieu juicht de komst van een klimaat- en transitiefonds toe. Als we willen dat Nederland zijn bijdrage levert aan het tegengaan van klimaatverandering, en de omslag maakt naar een circulaire economie, zullen er op korte termijn grote stappen gezet moeten worden waarbij financiële ondersteuning vanuit de overheid onvermijdelijk is. Gezien het veranderlijke karakter van de transitie is het echter niet mogelijk om vooraf te bepalen waar welke mate van ondersteuning benodigd is. Een fonds waarin middelen zitten die meerjarige beschikbaar blijven om maatregelen die bijdragen aan de doelstelling te ondersteunen biedt dan uitkomst.

Een goede vormgeving van het klimaat- en transitiefonds is essentieel om te zorgen dat het maatschappelijk geld aan de juiste zaken besteed wordt, er voldoende parlementaire controle is, en het benodigde tempo gehaald wordt. Het wetsvoorstel zoals toegelicht in het memorie van toelichting bevat veel goede elementen. Natuur & Milieu wil in deze consultatie graag een aantal essentiële aandachtspunten meegeven om ervoor te zorgen dat het uiteindelijke klimaat- en energiefonds optimaal bijdraagt aan de noodzakelijke uitvoering en versnelling van de benodigde transitie.

Doelstelling fonds

Een goed gedefinieerde doelstelling en scope van het fonds is noodzakelijk om te borgen dat het fonds op de juiste manier besteed wordt. Deze doelstelling wordt in artikel 2 van het wetsvoorstel gedefinieerd. Hier valt ons een aantal zaken op:

- Er wordt niet gesproken over dat het fonds moet bijdragen aan het beperken van de mondiale stijging van de temperatuur met maximaal 1,5 graden zoals afgesproken in het klimaatakkoord van Parijs. Het noemen van dit afgesproken streven is essentieel omdat dit het grotere kader geeft van welke maatregelen en welk tempo noodzakelijk is. **Wij roepen dus op om onder artikel 2 de 1,5 graad doelstelling op te nemen.**
- Er wordt gesproken over een CO₂-neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. Recente onderzoeken laten zien dat 2050 te laat is voor 1,5 graad. Al in 2035 zouden geavanceerde economieën hun elektriciteitsvoorziening klimaatneutraal moeten maken om redelijke kans op het behalen van de 1,5 graden doelstelling te behouden. **Wij roepen dus op om “2050” in artikel 2, lid 2, sub a, te vervangen door “2035”.**

- Het fonds zou ook moeten bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie. Hoe artikel 2 nu geformuleerd is zal er heel weinig ruimte zijn voor noodzakelijke bestedingen ten behoeve van de circulaire economie die niet gelijk scope 1 emissiereductie bewerkstelligen. **Daarom roepen wij op om in artikel 2, lid 2, expliciet te vermelden dat financiële middelen die bijdragen aan een circulaire economie en daarmee klimaatwinst veroorzaken, de voorkeur kunnen genieten boven initiatieven die weliswaar scope 1 emissie reduceren, maar de lineaire economie in stand houden.** Ook in het memorie van toelichting komt dit nu onvoldoende terug.

Tempo

De beoogde inwerkingtreding van de wet is per 1 januari 2024. Dit baart ons zorgen aangezien 2023 een cruciaal jaar is om de doelen voor 2030 te behalen. Zowel voor wat betreft infrastructuur, als de ondersteuning van de ombouw van gascentrales voor waterstoftoepassing, als de verduurzaming van de gebouwde omgeving kan niet tot 2024 gewacht worden alvorens er vanuit het klimaatfonds middelen beschikbaar komen. Dit besef lijkt er ook bij het Kabinet te zijn aangezien er in het memorie van toelichting wordt aangegeven dat er in de begroting voor 2023 middelen beschikbaar gemaakt zullen worden om reeds in 2023 urgente verplichtingen aan te gaan. Dit zou een oplossing kunnen zijn, echter het is de vraag of er op deze wijze in 2023 al voor grote bedragen meerjarige verplichtingen aangegaan kunnen worden. Dit is des te belangrijker omdat zolang niet vaststaat of bepaalde initiatieven voor financiering uit het klimaatfonds in aanmerking kunnen komen marktpartijen gaan 'wachten' op deze duidelijkheid, wat vertraging in de transitie en CO2 reductie kan opleveren.

Voor het grootste deel van het totale budget zal in 2023 al verplichtingen aangegaan moeten worden om in 2030 de doelen te halen. Dit vanwege het feit dat de doorlooptijd van de verschillende investeringen die door het klimaatfonds uitgelokt moeten worden 7 jaar of meer bedraagt (inclusief in sommige gevallen een experimenteerfase zoals het geval is bij gascentrales op CO2-vrije brandstoffen). In het geval van de gebouwde omgeving is de opgave simpelweg zo groot dat als we nog een jaar wachten er waarschijnlijk niet voldoende arbeidskrachten zijn om de benodigde verbouwingen in de resterende tijd uit te voeren. **Om deze redenen roepen wij op om de wet al per 1 januari 2023 in werking te laten treden, of het mogelijk te maken dat in de begroting van 2023 reeds voor 15 tot 20 miljard aan verplichtingen aangegaan kan worden.**

Criteria en besteding

In het memorie van toelichting zijn criteria opgenomen waaraan voorstellen aan moeten voldoen om in aanmerking te komen voor ondersteuning. Daarnaast is er ook al een indicatieve verdeling van de besteding van het fonds opgenomen. Daarmee wordt onbedoeld de indruk gewekt dat de criteria opgesteld zijn nadát bepaald is waaraan het klimaatfonds besteed moet worden. Deze volgorde zou onjuist zijn en daarom is het belangrijk dat er benadrukt wordt dat de indicatieve verdeling nog getoetst wordt aan de criteria door de fondsbeheerder en dat er nog een parlementaire controle plaatsvindt.

De criteria zoals die nu opgesteld zijn vinden wij een goede aanzet om tot een juiste selectie van voorstellen te komen. Wij denken echter dat er nog een aantal essentiële criteria mist. Te weten de volgende:

- *Voorstellen moeten bijdragen aan het eindbeeld van een duurzame klimaatneutrale samenleving.* Voorkomen moet worden dat voorstellen gehonoreerd worden die weliswaar op korte termijn CO2 besparen, maar op lange termijn de weg naar een duurzame klimaatneutrale samenleving moeilijker maken.
- *Voorstellen leiden niet tot ondoelmatige marktverstoring.* Een zekere mate van marktverstoring is in de transitie onvermijdelijk. Deze zal echter niet moeten leiden tot het voortrekken van technieken indien er andere duurzame alternatieven zijn die ook passen binnen de transitie waar maatschappelijk draagvlak voor is.
- *Voorstellen passen binnen het do no harm principe met betrekking tot biodiversiteit.* Indien Nederland zijn noodzakelijke bijdrage levert aan het oplossen van het klimaatprobleem, maar daarbij onze biodiversiteit, die al onder druk staat, onherstelbaar beschadigt is er geen sprake van een wenselijke oplossing. Dergelijke oplossingen verdienen niet de voorkeur en voorstellen die niet aan dit criterium kunnen voldoen zouden dus ook moeten afvallen ten koste van voorstellen die wel aan dit criterium kunnen voldoen en hetzelfde of een vergelijkbaar klimaatresultaat bereiken.

Wij hopen dat deze punten worden meegenomen in het definitieve wetsvoorstel. Uiteraard zijn wij beschikbaar voor verdere toelichting, mocht daar behoefte naar zijn.